

**КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ТАРАСА
ШЕВЧЕНКА**

ІНСТИТУТ ФІЛОЛОГІЇ

кафедра слов'янської філології

*Затверджено на засіданні Вченої ради
Інституту філології
протокол № 9 від 23 квітня 2012 р.*

ПРОГРАМА

**вступного іспиту до аспірантури
зі спеціальності 10.02.03 Слов'янські мови**

Київ – 2012

ХОРВАТСЬКА МОВА

ВСТУП

Хорватська як одна з мов західнопівденнослов'янської підгрупи слов'янських мов. Найважливіші особливості хорватської у порівнянні з іншими слов'янськими мовами. Генетичнолінгвістичні зв'язки з сербською мовою.

Діалектологія хорватської мови – поділ наріччя, говори та діалекти. Історичні етапи формування, територіальне розповсюдження, та взаємозв'язки діалектних одиниць. Поступовість розвитку мовних явищ у південно- та загальнослов'янському мовному просторі.

Діалектна основа, основні характеристики та функції літературної мови хорватів у різні історичні періоди. Формування та унормування сучасної літературної мови хорватів.

Основні здобутки і напрямки розвитку сучасного хорватського мовознавства та наукові проблеми української хорватистики.

ГРАФІКА ТА ОРФОГРАФІЯ

Графіка сучасної хорватської мови. Поява, зміни і пристосування класичної латиниці на хорватській мовній території в порівнянні з іншими слов'янськими мовами. Позначення специфічних звуків хорватської мови на письмі.

Принцип правопису, семантична та етимологічна обумовленість відступів від фонетичного принципу на користь етимологічного. Головні правила щодо правопису великої літери, написання слів разом і окремо, відображення чергувань звуків на письмі, передачі інтернаціональної та іншомовної лексики, правила інтерпункції, скорочення слів. Правила передачі хорватських топонімів та антропонімів українською мовою.

ФОНЕТИКА І ФОНОЛОГІЯ

Артикуляторно-акустичні особливості звуків, важливі для характеристики фонетичної системи. Загальна характеристика систем голосних і приголосних звуків, специфічність окремих хорватських фонем.

Якісна характеристика наголосу та системи акцентів. Наголошені та

ненаголошені слова.

Фонологічно обумовлені чергування: в системі приголосних - асиміляція за дзвінкістю, асиміляція за місцем творення, дисиміляція і втрата звуків; в системі голосних - асиміляція і дисиміляція. Морфологічно обумовлені чергування: в системі приголосних – палаталізації та йотація; в системі голосних – чергування о/е; е/о/а/и/Ø; а/Ø; л/о; рухомі голосні. Чергування рефлексів колишнього "ять" у сучасній літературній мові.

СЛОВОТВІР І МОРФОЛОГІЯ

Співвідношення слова і морфеми. Граматичні і словотворчі морфеми. Принципи деривації, композиції, комбінованого словотвору.

Частини мови – самостійні та службові, змінні та незмінні. Іменні частини мови та їх граматичні категорії – рід (граматичний і природний), число (однина, множина, залишки двоїни), відмінок (прямі і непрямі відмінки).

Іменник. Семантична класифікація: власні, загальні (збірні, абстрактні, віддієслівні, речовинні). Відображення результатів історичного розвитку системи словозміни іменника у сучасному поділі на відміни за типами відмінювання.

I відміна "а": іменники чол. і сер. роду із закінченнями Ø, -о, -е. Тверда і м'яка основи, категорія "істота/неістота", особливості відмінювання іншомовних іменників, паралельні закінчення, фонетичні чергування в окремих відмінкових формах, розширення/усічення основи. Відтворення старих основ при нерівноскладовому відмінюванні іменників середнього роду. Збірні іменники в якості форм множини.

II відміна "е": іменники жіночого та чоловічого роду із закінченням –а (всі) та -о, -е (емоційно забарвлені назви людей, тварин та прізвища), іменник "matі". Паралельні закінчення, фонетичні чергування в окремих відмінкових формах. Особливість відмінювання власних імен, відтворення старої основи іменника "matі".

III відміна "і": іменники жіночого роду із закінченням –Ø, іменник "kсі". Паралельні закінчення у деяких відмінках, фонетичне чергування у відмінковій формі. Відтворення старої основи іменника "kсі".

Основні способи словотвору іменників різних семантичних груп.

Прикметник. Особливості реалізації граматичних категорій, семантична класифікація – традиційна та новаторська. Означений і неозначений вид (повна і коротка форма), тенденція до уніфікації та

вживання у мовленні, особливості відмінювання.

Ступені порівняння якісних прикметників – значення, способи творення, суплетивні форми. Йотація приголосних основи.

Основні способи словотворення прикметників.

Займенник. Особливості реалізації граматичних категорій. Семантично-граматична класифікація. Типи відмінювання займенників. Особові займенники та їх енклітичні форми, особливість вживання.

Числівник. Особливості реалізації граматичних категорій. Класифікація за значенням. Типи відмінювання кількісних, порядкових, збірних числівників. Іменники з значенням кількості у функції числівників.

Дієслово. Лексичне значення. Семантична класифікація. Особливі дієслівні граматичні категорії – вид, час, спосіб, перехідність, особа, граматичне число та граматичний рід. Особові (часові – аорист, імперфект, перфект, плюсквамперфект, презент, футур I, способові – імператив, кондиціонал I, футур II) та неособові (інфінітив, дієприкметники активний і пасивний, дієприслівники теперішнього і минулого часів) дієслівні форми. Способи перфективізації та імперфективізації дієслів. Дві основи дієслова, творення від них простих і складених дієслівних форм. Поділ на дієвідміни за співвідношенням основ. Неправильні дієслова. Допоміжні дієслова. Модальні дієслова.

Словотвір дієслів.

Прислівник. Морфологічна особливість незмінності, семантична класифікація. Способи творення – похідні та непохідні прислівники. Ступені порівняння прислівників, їх зв'язок із прикметниками.

Прийменник. Функціональна роль у мові. Основні значення прийменниково-відмінкових конструкцій. Вживання з одним/кількома відмінками. Поділ за походженням, за будовою.

Сполучник. Функціональна роль у мові. Походження. Поділ за значенням та функцією. Сурядні та підрядні сполучники, їх класифікація.

Частка. Модальна функція у мові. Семантичні групи. Походження.

Вигук. Особливість морфологічної природи. Поділ за функцією. Позначення на письмі та виділення у процесі мовлення.

ЛЕКСИКА ТА ФРАЗЕОЛОГІЯ

Склад, походження, та сфери вживання лексики хорватської літературної мови. Підхід до розуміння лексеми, слова, лексичного значення

у хорватській лексикології. Полісемія лексем хорватської мови та механізми її реалізації у мовленні – метафора, метонімія, синекдоха. Системність хорватської лексики – парадигматичні зв'язки лексем – змістові (синонімічні, антонімічні, гіпонімічні), формально-змістові (паронімічні та омонімічні); синтагматичні відношення. Мовний пуризм як одна з особливостей хорватської мови. Лексичні іновації новітнього періоду (90-ті роки ХХ – початок ХІ ст.)

Фразеологія хорватської мови, стильова диференціація фразеологізмів. Досягнення хорватської фразеології.

Етапи становлення, здобутки і напрямки розвитку хорватської лексикографії. Поділ словників на типи і види. Найважливіші лінгвістичні словники у Хорватії. Роль і способи використання лексикографічних джерел у мовознавчих дослідженнях. Засади і перспективи українсько-хорватської перекладної лексикографії.

СИНТАКСИС

Основні одиниці – слово, словосполучення, речення. Граматичні відношення у синтаксичній конструкції. "Комунікативне" та "предикативне" речення. Граматична структура речення. Головні та другорядні члени.

Підмет. Синтаксична роль у мові. Способи вираження. Особливості узгодження із присудком.

Присудок. Визначення і синтаксична роль у мові, способи вираження, структура. Категорії предиката. Абсолютне і відносне вживання дієслівних форм часу.

Додаток. Роль і місце у структурі речення. Прямий і непрямий додаток, зв'язок із перехідністю дієслова та значенням. Додаток з прийменником.

Обставина. Місце у граматичній структурі речення, зв'язок із присудком. Поділ за значенням. Способи вираження.

Означення. Місце у граматичній структурі речення, способи вираження. Узгодження з означуваною одиницею.

Поділ речень на типи за метою висловлювання, за будовою, за емоційним забарвленням. Особливість окремих конструкцій у хорватській мові.

Прості речення. Типи за структурою, особливості їх будови, різновиди.

Складні речення. Класифікація. Складносурядний та складнопідрядний типи складних речень у хорватській мові. Різні види зв'язку структурних одиниць у них. Особливості пунктуації.

Складносурядні речення, класифікація, особливості.

Складнопідрядні речення. Класифікація за зв'язком із структурою головного речення та значенням.

Прямий та зворотний порядок слів у реченні. Енклітики і проклітики, їх місце і значення у реченні. Стилiстично означений та стилістично неозначений порядок слів.

Стилiстичне розшарування сучасної хорватської мови, основні характеристики стилів.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Anić V. Rječnik hrvatskoga jezika. Zagreb, 2003z
2. Anić V., Silić J. Pravopis hrvatskoga jezika. Zagreb, 2001.
3. Ivic P. Izabrani ogledi iz istorije srpskohrvatskog jezika. – Nis, 1991.
4. Ивић П. Српскохрватски дијалекти, њихова структура и развој. Књ.1, Општа разматрања и штокавско наречје. Сремски Карловци – Нови Сад, 1994
5. Jelaska, Z., Fonološki opisi hrvatskoga jezika: glasovi, slogovi, naglasci, Zagreb: Hrvatska sveučilišna naklada, 2004.
6. Katičić, R., Sintaksa hrvatskoga književnog jezika, 3. izdanje, Zagreb: Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti i Nakladni zavod Globus, 2002.
7. Fink Arsovski, Ž. (u suautorstvu s E. Kržišnik, S. Ribarovom i dr.), Hrvatsko-slavenski rječnik poredbenih frazema, Zagreb: Naklada Knjigra, 2006.
8. Silić, J., Pranjković, I., Gramatika hrvatskoga jezika, Zagreb: Školska knjiga, 2005.
9. Težak, S., Babić, S., Gramatika hrvatskoga jezika, Priručnik za osnovno jezično obrazovanje, 16. izdanje, Zagreb: Školska knjiga, 2007.
10. Vukušić, S., Zoričić, I., Grasselli-Vukušić, M., Naglasak u hrvatskome književnom jeziku, Zagreb: Nakladni zavod Globus, 2007.
11. Menac, A., Hrvatska frazeologija, Zagreb: Knjigra, 2007 Silić, J., Pranjković, I., Gramatika hrvatskoga jezika, Zagreb: Školska knjiga, 2005.
12. Hrvatski nacionalni korpus, Filozofski fakultet u Zagrebu, <http://www.hnk.ffzg.hr>
13. Vukušić, S., Zoričić, I., Grasselli-Vukušić, M., Naglasak u hrvatskome književnom jeziku, Zagreb: Nakladni zavod Globus, 2007.
14. Ресо А. Pregled srpskohrvatskih dijalekata. – Beograd, 1980.
15. Пецо А. Основи акцентологије српскохрватског језика. - Београд, 1991.

16. Brabec I., Hraste M., Zivkovic S. Gramatika hrvatskosrpskoga jezika. – Zagreb, 1970.
17. Samardzija M. Leksikologija hrvatskoga jezika. – Zagreb, 1975.
18. Barić E., Lončarić M., Malić D. i dr. Hrvatska gramatika. – Zagreb, 2005
19. Petrović B. Sinonimija i sinonimičnost u hrvatskome jeziku. Zagreb, 2005.
20. Tafrā B. Od rieči do rječnika, Zagreb, Školska knjiga, 2005.
21. Težak S., Babić S. Gramatika hrvatskoga jezika. – Zagreb, 2000.
22. Babić S., Finka B., Moguš M. Hrvatski pravopis. – Zagreb, 1996.
23. Silić J. Hrvatski jezik 1. – Zagreb, 2001.
24. Silić J. Hrvatski jezik 2. – Zagreb, 2002.
25. Barić E., Hudeček L. Hrvatski jezični savjetnik. – Zagreb, 1999.
26. Anić V., Silić I. Pravopisni priručnik hrvatskog ili srpskog jezika.- Zagreb, 1987.
27. Babić S., Brozović D. – Povijesni pregled, glasovi i oblici hrvatskog književnog jezika. – Zagreb, 1991.
28. Babić S. Tvorba riječi u hrvatskom književnom jeziku. – Zagreb, 1991.
29. Katičić R. Sintaksa hrvatskog književnog jezika – Zagreb, 1991.

ОРИЄНТОВНІ ПИТАННЯ:

1. Генетична приналежність хорватської мови, основні лінгвістичні та соціолінгвістичні особливості, що виокремлюють її в групі слов'янських мов.
2. Характеристика основних діалектних одиниць сучасної хорватської мови. Роль, значення і участь діалектів у становленні хорватської літературної мови.
3. Здобутки і напрямки розвитку хорватського мовознавства, перспективи української наукової хорватистики.
4. Своєрідність звукової системи хорватської мови по відношенню до інших слов'янських, її основні артикуляторно-акустичні особливості. Графічна система.
5. Граматики і словники хорватської мови.
6. Принцип правопису, фонологічно і морфологічно обумовлені чергування приголосних у хорватській літературній мові порівняно з українською.
7. Система акцентів і якісна характеристика наголосу у сучасній хорватській мові в порівнянні з українською.
8. Характеристика основних способів словотвору у хорватській мові залежно від семантико-граматичної приналежності слова.

9. Відображення основних результатів розвитку праслов'янської системи відмінювання іменників у сучасному поділі їх на відміни у граматичній системі хорватської мови.
10. Система поділу на частини мови та особливості реалізації граматичних категорій у сучасній хорватській мові.
11. Своєрідність системи дієслівних форм хорватської мови в порівнянні з українською.
12. Стилiстично нейтральний та стилістично забарвлений порядок слів у хорватському реченні. Правила обов'язкового порядку слів.
13. Речення як основна комунікативна одиниця хорватської мови. Способи зміни типу речення.
14. Значення і функції відмінкових форм іменних частин мови у реченні.
15. Відносне і абсолютне вживання дієслівних форм у хорватській мові як ознака художнього мовлення.
16. Система складних речень у хорватській мові в порівнянні з українською.

ЧЕСЬКА МОВА

ВСТУП

Слов'янські мови, їх територіальне розповсюдження. Місце мов у індоєвропейській мовній сім'ї, їх зв'язки з іншими мовами.

Діалектний поділ чеської мови – класифікація територіальних говорів і наріч: історичні етапи формування, територіальне розповсюдження, взаємозв'язки, поступовість розвитку мовних явищ у загальнослов'янському мовному просторі.

Діалектна база, основні ознаки та функції літературної мови чехів у різні історичні періоди. Ілліризм, формування та унормування літературної мови чехів нового періоду.

Основні здобутки і напрямки розвитку сучасного чеського мовознавства та наукові проблеми української богемістики.

ГРАФІКА ТА ОРФОГРАФІЯ

Чеська графіка та її походження. Алфавіт. Співвідношення між звуками і буквами. Система діакритичних знаків. Позначення на письмі довгих голосних. Позначення шиплячих і м'яких приголосних. Позначення йотованої вимови губних.

Принципи чеського правопису: фонологічний (без послідовного

застосування) і морфологічний. Дія історичного та етимологічного принципів (подвійна передача звуків). Їх співвідношення.

Особливості правопису слів іншомовного походження – власних імен та загальних назв.

ФОНЕТИКА І ФОНОЛОГІЯ

Загальна характеристика звукової системи сучасної чеської літературної мови.

Підсистема голосних – вокалічна система чеської мови (п'ять голосних, які мають два варіанти – короткий і довгий. Характеристика голосних за артикуляцією (якістю). Характеристика голосних за кількістю (тривалістю). Довгі та короткі голосні. Смыслоразрізнявальна роль довгих голосних – семантичні відмінності і морфологічне розрізнення форм одного слова. Чергування голосних як категорія словотворчого і граматичного рівнів. Кількісні та якісно-кількісні чергування голосних. Дифтонги у чеській мові - у словах власне чеських або слов'янського походження та у запозичених словах.

Підсистема чеських голосних у зіставленні з українськими.

Підсистема приголосних. Особливості творення й вимови приголосних. Протиставлення чеських приголосних за дзвінкістю – глухістю. Позиційні зміни парних приголосних – асиміляція за дзвінкістю – глухістю. Непарні постійно дзвінкі. Позиційні варіанти [ř]. Сонорні приголосні у складотворчій функції. Протиставлення чеських приголосних за твердістю – м'якістю. Тверді/м'які приголосні. “Правописно” тверді, м'які, т. зв. ”подвійні. Чергування приголосних та груп приголосних.

Групи приголосних, їх вимова. Спрощення при вимові. Вимова подвоєних приголосних. Регресивна (рідше - прогресивна) асиміляція. Т.зв. гортанний вибух. Особливості вимови запозичених слів.

Закономірності поєднання звуків у чеській мові.

Наголос. Характер і місце наголосу в чеській мові. Його відмінності від українського. Додатковий наголос. Перенос наголосу.

Інтонація у різних типах речень (розповідні, питальні, окличні). Інтонаційні засоби для оформлення речень за метою висловлювання, вираження емоційного ставлення до висловлюваного.

Інвентар фонем сучасної чеської літературної мови: підсистема голосних і підсистема приголосних.

Будова складу. Перевага консонантних фонем над сонантами у чеській мові.

Особливості фонологічної системи чеської літературної мови. Зв'язок фонологічного рівня чеської мови з її лексичним рівнем.

МОРФОЛОГІЯ

Морфологія як центр граматичної системи слов'янських мов. Морфологічне значення і способи його вираження.

Частиномовний поділ слів. Слова повнозначні та службові, змінні та незмінні. Основні способи формотворення.

Іменник. Граматичні категорії іменника: відмінок, число, рід, зразок відмінювання. Система відмінків у чеській мові. Категорія числа: однина, множина; залишки двоїни. Категорія роду. Категорія відмінка. Типи відмінювання іменників. Категорія істот і неістот, морфологічні засоби її вираження.

Зразки відмінювання іменників чоловічого роду. Відмінювання субстантивованих прикметників чоловічого роду. Варіанти відмінкових закінчень (давальний, кличний, місцевий однини, називний, місцевий множини). Зразки відмінювання іменників жіночого роду твердого та м'якого типу, відмінювання іменників на приголосний. Особливості відмінювання, перехідні типи. Відмінювання субстантивованих прикметників жіночого роду. Зразки відмінювання іменників середнього роду (*město*, *moře*). Особливості відмінювання іменників середнього роду. Іменники середнього роду з нерівноскладовими основами, особливості їх відмінювання. Субстантивовані прикметники середнього роду, їх відмінювання.

Чергування кореневих довгих та коротких голосних при відмінюванні.

Поява випадного e в основі іменників.

Особливості вживання та відмінювання іменників *singularia tantum* та *pluralia tantum*.

Відмінювання запозичених іменників. Особливості відмінювання запозичень з латинської, грецької, германських, романських, східних, слов'янських мов.

Принципи відмінювання іменників – власних назв. Антропоніми. Топоніми. Відмінювання запозичених омонімів.

Прикметник, його морфологічні ознаки, семантичні та синтаксичні властивості. Узгоджені категорії роду, числа, відмінка, категорії істот і неістот. Прикметники якісні, відносні, присвійні.

Повні прикметники твердого та м'якого зразків, їх відмінювання. Категорія істот і неістот у прикметників чоловічого роду. Чергування приголосних і груп приголосних у прикметників твердого зразка. Короткі прикметники, їх співвіднесеність з деякими якісними прикметниками. Морфологічні ознаки коротких прикметників, їхня повна парадигма. Синтаксична функція коротких прикметників.

Присвійні прикметники. Особливості їх вживання. Відмінювання.

Ступені порівняння якісних прикметників. Творення вищого ступеня, чергування і зміни основ прикметників. Суплетивні форми. Творення найвищого ступеня. Аналітичні способи вираження ступенів порівняння. Особливості вживання ступенів порівняння у зіставленні з українською мовою.

Займенник. Розряди займенників за значенням, їх семантико-граматичні особливості. Співвіднесеність різних розрядів займенників з іншими частинами мови. Типи відмінювання займенників.

Займенники особові. Зворотний займенник. Їх відмінювання. Повні та короткі /енклітичні/ форми займенників у непрямих відмінках, їх вживання. Присвійні займенники, їх відмінювання. Невідмінювані присвійні займенники.

Вказівні займенники /ten, tento, tenhle, onen, taký, takovy, onaký, tůž, sám/, особливості їх функціонування, відмінювання.

Питальні займенники, їх відмінювання. Неозначені й заперечні займенники. Способи творення неозначених займенників. Особливості відмінювання неозначених займенників.

Числівник. Розряди числівників за значенням.

Кількісні числівники, їх відмінювання. Синтаксичний зв'язок їх з іменником та дієсловом. Особливості узгодження. Категорія роду, числа, відмінка кількісних числівників. Творення складних числівників, їх відмінювання. Порядкові числівники, їх творення. Узгодження порядкових числівників з іменниками. Відмінювання порядкових числівників.

Творення та вживання збірно-видових числівників. Функції збірно-видових числівників. Особливості відмінювання. Кратні числівники, способи їх творення, особливості вживання. Прикметникові кратні числівники. Кратні числівники прислівникового типу.

Дробові числівники.

Числівники подільні.

Неозначені числівники різних розрядів.

Дієслово. Загальна характеристика дієслівних утворень. Дієслово як частина мови, що служить для вираження динамічної ознаки /дії, стану/ у процесі її тривання, розгортання або становлення.

Категорія виду. Морфологічні показники доконаного і недоконаного виду. Способи творення видових форм у сучасній чеській мові.

Особові та безособові дієслівні утворення.

Особові утворення, що характеризуються комплексним вираженням чотирьох взаємопов'язаних категорій: особи, числа, часу і способу. Категорія особи та числа.

Категорія часу: теперішній, минулий, майбутній. Творення форм теперішнього часу. Форми майбутнього часу від дієслів доконаного і недоконаного виду. Минулий час, його творення. Відмінності функціонування чеських дієслів доконаного виду в минулому часі в порівнянні з українською мовою.

Категорія способу. Дійсний спосіб і його форми. Наказовий спосіб. Творення форм наказового способу. Описові форми наказового способу. Значення форм наказового способу від доконаних і недоконаних дієслів. Дієслова із заперечною часткою *ne-*. Умовний спосіб. Форми умовного способу дієслів теперішнього і минулого часу, їх творення, значення і вживання. Відмінності у вживанні чеського умовного способу в порівнянні з українською мовою. Особливості творення форм однини умовного способу від зворотних дієслів. Порядок слів у реченні з дієсловами умовного способу.

Активний і пасивний стан. Форми вираження активного та пасивного стану дієслів у чеській мові. Описовий пасивний стан. Особливості його вживання в чеській мові.

Рід як категорія особових дієслів.

Зворотні дієслова з компонентом *se, si*.

Класифікація дієслів за основами теперішнього та минулого часу. Продуктивні та непродуктивні класи дієслів.

Безособові дієслівні утворення.

Дієприслівник. Часові форми дієприслівників у чеській мові. Творення дієприслівників теперішнього і минулого часу; творення дієприслівників минулого часу. Особливості їх вживання. Синтаксична функція дієприслівників.

Дієприкметник. Дієслівні та іменні категорії дієприкметника. Активний дієприкметник минулого часу. Зміна його за родами та числами. Особливості творення активних дієприкметників минулого часу від окремих дієслів.

Пасивний дієприкметник минулого часу, його творення. Чергування приголосних та груп приголосних при творенні пасивних дієприкметників із суфіксом.

Інфінітив, типи інфінітивів, його функції.

Класи й підкласи дієслів за типами дієвідмінювання.

Прислівник. Морфологічні особливості, лексичне значення і синтаксична роль прислівника. Розряди прислівників. Прислівники якісні та відносні. Продуктивні способи творення прислівників у сучасній чеській мові. Ступені порівняння прислівників, утворених від прикметників.

Прийменник. Основні значення конструкцій з прийменниками. Синтаксична роль прийменників. Морфологічні розряди прийменників. Первинні /прості/ та вторинні /похідні/ прийменники в чеській мові.

Сполучник. Морфологічний склад сполучників. Синтаксичні функції сполучників. Сурядні сполучники. Підрядні сполучники.

Частка. Функціональна характеристика часток. Семантичні й структурні особливості часток. Частки, що виконують словотворчу функцію. Частки, що виконують формотворчу функції. Частки і порядок слів у реченні.

Вигук. Загальна характеристика. Функціональна характеристика вигуків. Поділ вигуків за значенням. Звуконаслідувальні слова. Позиція вигуків у реченні.

СИНТАКСИС

Загальна характеристика чеської синтаксичної системи в зіставленні з українською.

Словосполучення як мінімальна синтаксична конструкція.

Речення як основна одиниця синтаксичного рівня мови.

Просте речення. Синтаксичні відношення /зв'язки/ між словами /словоформами/ в реченні.

Порядок слів.

Розповідні, спонукальні, питальні речення. Вираження модальності в реченні.

Стверджувальні і заперечні речення.

Складне речення.

Література до розділу „Графіка та орфографія”:

1. Граматика чеської мови. – К., 1992. – 375 с.
2. Чесько-український словник: В 2 т. – К., 1989-1990. – Т.1-2.

3. Широкова А.Г., Васильева В.Ф., Едличка А. Чешский язык. – М., 1990. – 343 с.
4. Гасіл І., Лобур Н.В., Паламарчук О.Л. Чеська мова для українців. – Львів, 2012. – 296 с.
5. Slovník spisovné češtiny pro školu a veřejnost. – Praha, 1978.– 799 s.

Література до розділу „Фонетика і фонологія”:

1. Граматика чеської мови. – К., 1992. – 375 с.
2. Зіставне дослідження української, чеської та російської мов. – К., 1987. – 184 с.
3. Гасіл І., Лобур Н.В., Паламарчук О.Л. Чеська мова для українців. – Львів, 2012. – 296 с.
4. Чесько-український словник: В 2 т. – К., 1989-1990. – Т.1-2.
5. Широкова А.Г., Адамец П., Влчек Й. и др. Учебник чешского языка. – М., 1973.- 531 с.
6. Havránek V., Jedlička A. /Česká mluvnice. – Praha, 1981. – 582 s.
7. Mluvnice češtiny: Ve 3 d. – Praha, 1986-1987. – Т.1. – 566 s., Т.2. – 536 s., Т.3. – 746 s.
8. Slovník spisovné češtiny pro školu a veřejnost. – Praha, 1978.– 799 s.
9. Dynamika fonologického systému současné češtiny.– Praha, 1968.– 155 s.
10. Pálková Z. Česká výslovnost. – Praha, 1992. – 72 s.

Література до розділу „Морфологія”:

1. Граматика чеської мови. – К., 1992. – 375 с.
2. Зіставне дослідження української, чеської та російської мов. – К., 1987. – 184 с.
3. Гасіл І., Лобур Н.В., Паламарчук О.Л. Чеська мова для українців. – Львів, 2012. – 296 с.
4. Чесько-український словник: В 2 т. – К., 1989-1990. – Т.1-2.
5. Лешка О. Грамматический очерк чешского языка. // Чешско-русский словарь: В 2 т. – М.; Прага, 1978. – Т. 2.- С. 729-861.
6. Havránek V. Studie o spisovném jazyce. – Praha, 1963. – 371 s.
7. Havránek V., Jedlička A. Česká mluvnice. – Praha, 1981. – 582 s.
8. Mluvnice češtiny: Ve 3 d. – Praha, 1986-1987. – Т.1. – 566 s., Т.2. – 536 s., Т.3. – 746 s.
9. Slovník spisovné češtiny pro školu a veřejnost. – Praha, 1978.– 799 s.
10. Šmilauer V. Novoceské tvorení slov. – Praha, 1971.- 217 s.

Література до розділу „Синтаксис”:

1. Граматика чеської мови. – К., 1992. – 375 с.
2. Зіставне дослідження української, чеської та російської мов. – К., 1987. – 184 с.

3. Чесько-український словник: В 2 т. – К., 1989-1990. – Т.1-2.
4. Bauer J., Grepl M. Skladba spisovné češtiny. – Praha, 1970. – 367 s.
5. Havránek B. Studie o spisovném jazyce. – Praha, 1963. – 371 s.
6. Havránek B., Jedlička A. Česká mluvnice. – Praha, 1981. – 582 s.
7. Mluvnice češtiny: Ve 3 d. – Praha, 1986-1987. – Т.1. – 566 s., Т.2. – 536 s., Т.3. – 746 s.
8. Šmilauer V. Novoceská skladba. – Praha, 1969.– 574 s.
9. Slovník spisovné češtiny pro školu a veřejnost. – Praha, 1978.– 799 s.

ОРИЄНТОВНІ ПИТАННЯ:

1. Фонетичний склад чеської мови у зіставленні з українською.
2. Морфонологічні чергування у чеській мові.
3. Система голосних і приголосних чеської мови.
4. Способи словотворення у чеській мові.
5. Морфонологічні явища у чеському словотворі.
6. Семантичні, морфологічні, синтаксичні ознаки іменника як частини мови.
7. Категорія відмінка іменника в чеській мові. Зразки відмінювання.
8. Система словозміни чеського іменника.
9. Чеський прикметник: семантичні, морфологічні, синтаксичні ознаки.
10. Числівник у чеській мові. Творення і вживання видових числівників. Особливості їх перекладу українською мовою
11. Семантичні, морфологічні, синтаксичні ознаки чеського дієслова
12. Система словозміни дієслів.
13. Категорія часу і способу особових дієслів. Особливості граматичних значень чеського дієслова.
14. Прислівник як частина мови. Словотвір прислівників.
15. Службові частини мови в морфології і синтаксисі чеської мови.
16. Речення як основна синтаксична одиниця.
17. Типи присудків у чеській мові, способи їх вираження.
18. Другорядні члени речення. Структурно-семантична характеристика.
19. Складні речення у чеській мові. Основи їх граматичної класифікації.
20. Літературна мова чехів і діалекти.
21. Діалекти чеської мови: групування та основні особливості.

БОЛГАРСЬКА МОВА

ВСТУП

Слов'янські мови, їх територіальне розповсюдження. Місце

слов'янських мов у індоєвропейській мовній сім'ї, їх зв'язки з іншими мовами.

Діалектний поділ болгарської мови – класифікація територіальних говорів і наріч: історичні етапи формування, територіальне розповсюдження, взаємозв'язки, поступовість розвитку мовних явищ у загальнослов'янському мовному просторі.

Діалектна база, основні ознаки та функції літературної мови болгар у різні історичні періоди. Формування та унормування сучасної болгарської літературної мови.

Основні здобутки і напрямки розвитку сучасного болгарського мовознавства та наукові проблеми української болгаристики.

ФОНЕТИКА. ГРАФІКА ТА ОРФОГРАФІЯ

Предмет і завдання фонетики сучасної болгарської мови. Загальна характеристика звукової системи болгарської мови.

Система голосних фонем. Критерії класифікації болгарських голосних. Артикуляційна класифікація. Акустична класифікація.

Система приголосних фонем. Критерії класифікації. Артикуляційна класифікація. Акустична класифікація. Африкати.

Історичні та позиційні чергування голосних та приголосних болгарській мові.

Специфіка графічної системи сучасної болгарської мови.

Орфографія. Співвідношення орфоєпія/орфографія.

Принципи сучасного болгарського правопису - фонетичний принцип, морфологічний принцип, етимологічний принцип, семантичний принцип.

ЛЕКСИКОЛОГІЯ СУЧАСНОЇ БОЛГАРСЬКОЇ МОВИ

Лексика болгарської мови як система. Основні характеристики і тенденції розвитку лексичної системи болгарської мови.

Предмет і завдання лексикології болгарської мови. Розділи лексикології: семасіологія, фразеологія, лексикографія.

Лінгвістичний статус лексичних одиниць. Лексико-семантичне поле. Семантичний парадигматичний ряд.

Слово як основна мовна одиниця на лексичному рівні. Слово у співвідношенні мова - мовлення; слово як система значень; слово у парадигматичному та синтагматичному плані. Диференційні ознаки слова.

Слово як двопланова одиниця. Формальні характеристики слова - звукова, фонемна, акцентна, морфемна структура. Семантична структура - лексичний рівень, категоріальне і граматичне значення.

Основні типи лексичних значень. Пряме і переносне значення. Вільне і зв'язане значення (види зв'язаних значень). Похідні і непохідні значення.

Полісемія. Метонімічні і метафоричні переносні значення.

Омонімія в лексичній системі сучасної болгарської мови. Класифікація омонімів. Специфіка, походження і прояви омонімії в лексичній системі сучасної болгарської мови.

Паронімія в лексичній системі сучасної болгарської мови. Причини паронімічних замінів. Види паронімів.

Синонімія в лексичній системі сучасної болгарської мови. Поняття синонімії. Лексична синонімія. Критерії класифікації і види синонімів. Семантичні функції синонімів.

Антонімія в лексичній системі сучасної болгарської мови. Критерії та класифікація антонімів. Семантична функція антонімів.

Лексичний склад сучасної болгарської мови. Болгарська лексика з точки зору походження. Питома і запозичена лексика. Адаптація запозичень.

Питома болгарська лексика. Основні групи запозичень у складі лексики болгарської мови. Шляхи і причини запозичень. Проблеми адаптації запозичень зі споріднених мов.

Лексика болгарської мови з функціональної точки зору. Загальноживана та спеціальна лексика. Діалектизми. Професійна лексика. Терміни. Жаргон.

Лексика болгарської мови з точки зору активного і пасивного запасу. Застарілі слова (історизми та архаїзми). Неологізми. Оказіоналізми.

Стилістичне розшарування лексики. Лексичні особливості функціональних стилів (розмовного, офіційно-ділового, наукового, публіцистичного, художнього).

Фразеологія сучасної болгарської мови. Фразеологізм як лінгвістична одиниця. Формальні, семантичні та функціональні

особливості фразеологічних одиниць. Критерії класифікації. Формальна та семантична класифікації фразеологічних одиниць.

Болгарська лексикографія. Історія розвитку болгарської лексикографії. Енциклопедичні та лінгвістичні словники. Види лінгвістичних словників.

МОРФОЛОГІЯ

Граматичне значення, граматична (морфологічна) категорія, граматичні форми. Основні способи вираження граматичних значень.

Будова слова. Види морфем. Морфемі та словотворчий аналіз.

Словотвір сучасної болгарської літературної мови. Словотвірні засоби і моделі.

Загальна характеристика морфологічної системи сучасної болгарської мови.

Граматична класифікація слів. Частини мови.

Іменник. Семантико-граматична характеристика. Види іменників.

Творення іменників. Категорія роду іменників. Категорія числа іменників. „Бройна” форма.

Категорія визначеності/невизначеності іменників. Значення і граматичне вираження.

Аналітизм. Залишки відмінкових форм у сучасній болгарській мові.

Прикметник. Види прикметників за будовою і значенням. Словотвір прикметників. Граматичні категорії прикметників.

Числівник. Граматичні категорії. Класифікація числівників (кількісні, порядкові, дробові, спеціальні форми на позначення осіб чоловічого роду, на позначення приблизної кількості).

Займенник. Види займенників за значенням. Відмінкові форми особових займенників.

Дієслово. Семантико-граматична характеристика. Види дієслів і дієслівні форми. Граматичні категорії дієслова: особа, число, вид (творення видових форм).

Система часів дієслова у сучасній болгарській мові.

Спосіб дієслова як морфологічна категорія. Переповідний спосіб.

Форми дієслова: залишки інфінітива; дієприкметник, дієприслівник.

Прислівник. Загальна характеристика. Походження і склад прислівників. Творення. Види прислівників за значенням. Вживання.

Прийменник, походження і склад прийменників. Класифікація.

Сполучник. Походження і склад. Синтаксичні функції сполучників.
Частка. Походження. Види часток за значенням.
Вигук. Значення та функції вигуків. Використання вигуків.
Звуконаслідувальні слова.

СИНТАКСИС

Предмет синтаксису. Синтаксичні одиниці - словосполучення і речення.
Поняття речення. Різні теоретичні підходи до вивчення речення. Основні ознаки речення. Предикативність. Модальність. Інтонація. Граматична оформленість речення.

Словосполучення і речення. Види словосполучень. Види підрядного зв'язку у словосполученнях. Узгодження, керування, прилягання.

Прості та складні речення.

Речення розповідні, питальні, наказові речення.

Окличні речення

Односкладні та двоскладні речення.

Двоскладне речення. Актуальне членування речення.

Головні члени речення.

Підмет. Способи вираження підмета.

Присудок. Види присудків.

Другорядні члени речення. Додаток. Означення. Прикладка. Обставина.

Складне речення. Види складних речень.

ОРІЄНТОВНІ ПИТАННЯ:

1. Загальна характеристика звукової системи болгарської мови.
2. Система голосних і приголосних фонем.
3. Специфіка графічної системи сучасної болгарської мови.
4. Орфографія. Співвідношення орфоепія/орфографія.
5. Лексика болгарської мови як система. Основні характеристики і тенденції розвитку лексичної системи болгарської мови.
6. Предмет і завдання лексикології болгарської мови. Розділи лексикології: семасіологія, фразеологія, лексикографія.
7. Слово як основна мовна одиниця на лексичному рівні.

8. Основні типи лексичних значень. Пряме і переносне значення. Вільне і зв'язане значення (види зв'язаних значень). Похідні і непохідні значення.
9. Полісемія. Метонімічні і метафоричні переносні значення.
10. Омонімія, паронімія, синонімія, антонімія в лексичній системі сучасної болгарської мови.
11. Лексичний склад сучасної болгарської мови. Болгарська лексика з точки зору походження. Питома і запозичена лексика. Адаптація запозичень.
12. Основні групи запозичень у складі лексики болгарської мови. Шляхи і причини запозичень. Проблеми адаптації запозичень зі споріднених мов.
13. Фразеологія сучасної болгарської мови. Фразеологізм як лінгвістична одиниця. Формальні, семантичні та функціональні особливості фразеологічних одиниць.
14. Болгарська лексикографія. Історія розвитку болгарської лексикографії. Енциклопедичні та лінгвістичні словники. Види лінгвістичних словників.
15. Будова слова. Види морфем. Морфеми та словотворчий аналіз.
16. Загальна характеристика морфологічної системи сучасної болгарської мови.
17. Граматична класифікація слів. Частини мови.
18. Іменник. Семантико-граматична характеристика. Види іменників.
19. Прикметник. Види прикметників за будовою і значенням. Словотвір прикметників. Граматичні категорії прикметників.
20. Числівник. Граматичні категорії. Класифікація числівників.
21. Займенник. Види займенників за значенням. Відмінкові форми особових займенників.
22. Дієслово. Семантико-граматична характеристика. Види дієслів і дієслівні форми. Граматичні категорії дієслова: особа, число, вид (творення видових форм).
23. Система часів дієслова у сучасній болгарській мові.
24. Словосполучення і речення. Види словосполучень. Види підрядного зв'язку у словосполученнях. Узгодження, керування, прилягання.
25. Прості та складні речення.
26. Головні члени речення.

ЛИТЕРАТУРА:

1. Андрейчин Л. Основна българска граматика. София, 1978
2. Балан, Ал. Т. Нова българска граматика за всекиго. С., 1954-1961.
3. Бояджиев Т. Българска лексикология. С., 1986.
4. Въпроси на българската лексикология. С., 1978.
5. Георгиев, Ст. Българска морфология. В. Търново, 1991.
6. Георгиев С., Русинов Р. Учебник по лексикология на българския език. С., 1979.
7. Граматика на съвременния български книжовен език. Т. Фонетика, С., 1982; Т.2 Морфология, С., 1983; Т.3 Синтаксис, С., 1983.
8. Енциклопедия на съвременния български език. В.Търново, 2000.
9. Иванова-Мирчева Д., Харалампиев И. История на българския език. В.Търново, 1999.
10. Куцаров, Ив. Проблеми на българската морфология. Пловдив, 1993.
11. Маслов, Ю. С. Грамматика болгарского языка. М., 1981.
12. Мирчев К. Историческа граматика на българския език. 3 изд. С., 1978.
13. Младенов Ст. История на българския език-2-е изд. С., 1979.
14. Недев, И. Синтаксис на съвременния български книжовен език. С., 1992
15. Ницолова Р. Българска граматика. Морфология. София, 2008
16. Пашов, П. Практическа българска граматика, С., 1989. Второ допълнено издание С., 1994.
17. Помагало по българска морфология. Глагол. Съставители: П. Пашов, Р. Ницолова, С., 1976.
18. Помагало по българска фонетика. София, 1980
19. Попов К. Съвременен български език. Синтаксис. С., 1963
20. Русинов Р. История на новобългарския книжовен език. В.Търново, 1999.
21. Стойков Ст. Българска диалектология. Трето издание. С., 1993.
22. Стойков Ст. Увод във фонетиката на българския език. София, 1966
23. Стоянов, Ст. Граматика на българския книжовен език. Фонетика и морфология. С., I изд. 1964 г.
24. Тилков Д., Бояджиев Т. Българска фонетика. София, 1977
25. Харалампиев Ив. Историческа граматика на българския език. В.Търново, 2001.

СЕРБСЬКА МОВА

ВСТУП

Сербська мова, її територіальне розповсюдження. Місце сербської мови у індоєвропейській мовній сім'ї, її зв'язки з іншими слов'янськими мовами.

Сербська як одна з мов західнопівденнослов'янської підгрупи слов'янських мов. Найважливіші особливості сербської у порівнянні з іншими слов'янськими мовами. Генетичнолінгвістичні зв'язки з хорватською мовою.

Діалектологія сербської мови – поділ наріччя, говори та діалекти. Історичні етапи формування, територіальне розповсюдження, та взаємозв'язки діалектних одиниць. Поступовість розвитку мовних явищ у південно- та загальнослов'янському мовному просторі.

Загальна характеристика та поділ штокавського наріччя сербської мови. Роль східногерцеговинського та шумадійсько-воєводинського діалектів у оформленні двох варіантів сучасної літературної мови. Етапи розвитку сербської літературної мови довуковського періоду та їх значення для сербської мови. Роль російських і українських вчителів у сербській освіті і культурі ХУІІІ ст. Мовна реформа Вука Караджича та запровадження літературної мови на народній основі. Діалектна база формування літературних мов сербів і хорватів, спільне та відмінне у їх розвитку.

ЛЕКСИКА ТА ФРАЗЕОЛОГІЯ

Склад, походження, та сфери вживання лексики сербської літературної мови. Підхід до розуміння лексеми, слова, лексичного значення у сербській лексикології. Предмет і завдання лексикології, місце серед інших дисциплін, розділи. Лінгвістичний статус лексичних одиниць.

Полісемія лексем сербської мови та механізми її реалізації у мовленні – метафора, метонімія, синекдоха. Системність сербської лексики – парадигматичні зв'язки лексем – змістові (синонімічні, антонімічні, гіпонімічні), формально-змістові (паронімічні та омонімічні); синтагматичні відношення.

Фразеологізм як лінгвістична одиниця. Формальні, семантичні та функціональні особливості. Стильова диференціація.

Основні етапи розвитку та здобутки сербської лексикографії. Типи і види словників. Найважливіші лінгвістичні словники у Сербії. Роль і способи використання лексикографічних джерел у мовознавчих дослідженнях. Тенденції розвитку сучасної лексикографії. Засади і перспективи українсько-сербської перекладної лексикографії.

ГРАФІКА ТА ОРФОГРАФІЯ

Графіка сучасної сербської мови. Співіснування кирилиці в статусі офіційної азбуки та латиниці як стандартного алфавіту. Поява, зміни і пристосування класичних кирилиці і латиниці на сербській мовній території в порівнянні з іншими слов'янськими мовами. Позначення специфічних звуків сербської мови на письмі.

Фонетичний принцип правопису як єдиний діючий принцип орфографії, семантична та етимологічна обумовленість поодиноких відступів від нього. Головні норми та їх основи щодо правопису великої літери, написання слів разом і окремо, відображення на письмі чергувань звуків у межах слова, речення, передачі інтернаціональної та іншомовної лексики, правил інтерпункції, скорочень, передачі власних імен та географічних назв. Правила передачі сербських топонімів та антропонімів українською мовою.

ФОНЕТИКА І ФОНОЛОГІЯ

Артикуляторно-акустичні особливості звуків, важливі для характеристики специфіки фонетичної системи. Загальна характеристика систем голосних і приголосних звуків, специфічність окремих сербських фонем.

Співвідношення слова і складу у сербській мові, "семантичний" і "психологічний" поділ на склади. Складотворча роль "р", "л", "н".

Якісна характеристика наголосу та системи акцентів. Наголошені та ненаголошені слова.

Фонологічно обумовлені чергування : в системі приголосних - асиміляція за дзвінкістю, асиміляція за місцем творення, дисиміляція і втрата звуків; в системі голосних - асиміляція і дисиміляція. Морфологічно обумовлені чергування : в системі приголосних – палаталізації та йотація; в системі голосних – чергування о/е; е/о/а/и/Ѡ; а/Ѡ; л/о; рухомі голосні. Правила реалізації колишнього голосного "ять" у сучасних варіантах

літературної мови.

СЛОВОТВІР і МОРФОЛОГІЯ

Співвідношення слова і морфеми. Граматичні і словотворчі морфеми. Принципи деривації, композиції, комбінованого словотвору.

Частини мови – самостійні та службові, змінні та незмінні. Іменні частини мови та їх граматичні категорії – рід (граматичний і природний), число(однина, множина, двоїна), відмінок (прямі і непрямі відмінки).

Іменник. Семантична класифікація: власні, загальні (збірні, абстрактні, віддієслівні, речовинні). Відображення результатів історичного розвитку системи словозміни іменника у сучасному поділі на відміни за типами відмінювання.

I відміна "а": іменники чол. і сер. роду із закінченнями **Ø, -о, -е**. Тверда і м'яка основи, категорія "істота/неістота", особливості відмінювання іншомовних іменників, паралельність закінчень, фонетичні чергування в окремих відмінкових формах, розширення/усічення основи. Відтворення старих основ при нерівноскладовому відмінюванні іменників сер.роду. Збірні іменники в якості форм множини.

II відміна "е": іменники жін. та чол.роду із закінченням **-а** (всі) та **-о, -е** (емоційнозabarвлені назви людей, тварин та прізвища), іменник "мати". Паралельність закінчень, фонетичні чергування в окремих відмінкових формах. Особливість відмінювання власних імен, відтворення старої основи у "мати".

III відміна "и": іменники жін.роду із закінченням **-Ø**, іменник "кћи". Паралельність закінчень у деяких відмінках, фонетичне чергування у відмінковій формі. Відтворення старої основи у "кћи."

Основні способи словотвору іменників різних семантичних груп.

Прикметник. Особливість реалізації граматичних категорій, семантична класифікація – традиційна та новаторська. Означений і неозначений вид (повна і коротка форма), тенденція до уніфікації та вживання у мовленні, особливості відмінювання.

Ступені порівняння якісних прикметників – значення, способи творення, суплетивні форми. Йотація приголосних основи.

Основні способи словотворення прикметників.

Займенник. Особливість реалізації граматичних категорій. Семантично-граматична класифікація. Типи відмінювання займенників. Особові

займенники та їх енклітичні форми, особливість вживання.

Числівник. Особливості реалізації граматичних категорій. Класифікація за значенням. Типи відмінювання кількісних, порядкових, збірних числівників. Іменники із значенням кількості у функції числівників.

Дієслово. Лексичне значення. Семантична класифікація. Особливі дієслівні граматичні категорії – вид, час, спосіб, перехідність, особа, граматичне число та граматичний рід. Особові (часові – аорист, імперфект, перфект, плюсквамперфект, презент, футур I, та способові – імператив, кондиціонал, футур II) та неособові (інфінітив, дієприкметники активний і пасивний, дієприслівники теперішнього і минулого часів) дієслівні форми. Способи перфективізації та імперфективізації дієслів. Дві основи дієслова, творення від них простих і складених дієслівних форм. Поділ на дієвідміни за співвідношенням основ. Неправильні дієслова. Допоміжні дієслова.

Словотвір дієслів.

Прислівник. Морфологічна особливість незмінності, семантична класифікація. Способи творення – похідні та непохідні прислівники. Ступені порівняння прислівників, їх зв'язок із прикметниками.

Прийменник. Функціональна роль у мові. Основні значення прийменниково-відмінкових конструкцій. Вживання з одним/кількома відмінками. Поділ за походженням, за будовою.

Сполучник. Функціональна роль у мові. Походження. Поділ за значенням та функцією. Сурядні та підрядні сполучники, їх класифікація.

Частка. Модальна функція у мові. Семантичні групи. Походження.

Вигук. Особливість морфологічної природи. Поділ за функцією. Позначення на письмі та виділення у процесі мовлення.

СИНТАКСИС

Основні одиниці – слово, словосполучення, речення. Граматичні відношення у синтаксичній конструкції. "Комунікативне" та "предикативне" речення. Граматична структура речення. Головні та другорядні члени.

Підмет. Синтаксична роль у мові. Способи вираження. Особливості узгодження із присудком.

Присудок. Визначення і синтаксична роль у мові, способи вираження, структура. Категорії предиката. Абсолютне і відносне вживання дієслівних форм часу.

Додаток. Роль і місце у структурі речення. Прямий і непрямий додаток, зв'язок із перехідністю дієслова та значенням. Додаток з прийменником.

Обставина. Місце у граматичній структурі речення, зв'язок із присудком. Поділ за значенням. Способи вираження.

Означення. Місце у граматичній структурі речення, способи вираження. Узгодження з означуваною одиницею.

Поділ речень на типи за метою висловлювання, за будовою, за емоційним забарвленням. Особливість окремих конструкцій в сербській мові.

Прості речення. Типи за структурою, особливості їх будови, різновиди.

Складні речення. Класифікація. Складносурядний та складнопідрядний типи складних речень в сербській мові. Різні види зв'язку структурних одиниць у них. Особливості пунктуації.

Складносурядні речення, класифікація, особливості.

Складнопідрядні речення. Класифікація за зв'язком із структурою головного речення, та значенням.

Прямий та зворотний порядок слів у реченні. Енклітики і проклітики, їх місце і значення у реченні. Стилiстично означений та стилістично неозначений порядок слів.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Белић А. Изабрана дела. – Књ.7.: Историја српског језика. – Београд, 1999.
2. Гортан-Премк Д. Полисемија и организација лексичког система у српском језику. - Београд, 2004.
3. Ivić P. Izabrani ogledi iz istorije srpskohrvatskog jezika. – Nis, 1991.
4. Ивић П. Српскохрватски дијалекти, њихова структура и развој. Књ.1, Општа разматрања и штокавско наречје. Сремски Карловци – Нови Сад, 1994.
5. Ресо А. Pregled srpskohrvatskih dijalekata. – Beograd, 1980.
6. Пецо А. Основи акцентологије српскохрватског језика. - Београд, 1991.
7. Правопис српског језика- Матица Српска, 2010.
8. Brabec I., Hraste M., Živković S. Gramatika hrvatskosrpskoga jezika. – Zagreb, 1970.
9. Брборић Б., Вуксановић Ј., Гачевић Р. Српски језик у нормативном огледалу. – Београд, 2006.
10. Станојчић Ж., Поповић Љ. Граматика српског језика. – Београд, 2002.
11. Станојчић Ж. Граматика српског књижевног језика.- Београд, 2010
12. Klajn I. Tvorba reci u savremenom srpskom jeziku: U dve knjige. –

- Beograd, 2002 - 2003.
13. Stevanovic M. Savremeni srpskohrvatski jezik: U dve knjige. – Beograd, 1975.
 14. Baric E., Loncaric M., Malic D. i dr. Hrvatska gramatika. – Zagreb, 2005.
 15. Simic R., Jovanovic J. Srpska sintaksa: U dve knjige. – Beograd, 2002.
 16. Ивић П., Клајн И., Пешикан М., Брборић Б. Српски језички приручник. – Београд, 2006.
 17. Драгичевић Р. Лексикологија српског језика. Београд, 2010.
 18. Пипер П. Увод у славистику. 2 прерађено изд., Београд, 2008.
 19. Клајн И. Граматика српског језика за странце. Београд, 2006.
 20. Прчић Т. Семантика и прагматика речи. Нови Сад, 2008.

ОРИЄНТОВНІ ПИТАННЯ:

1. Характеристика сербської як однієї із слов'янських мов індоєвропейської мовної сім'ї.
2. Риси східногерцеговинського та шумадійсько-воєводинського діалектів, які покладені в основу варіантів сербської літературної мови.
3. Роль російського і українського впливу на розвиток сербської літературної мови.
4. Своєрідність звукової системи сербської літературної мови по відношенню до інших відомих Вам слов'янських.
5. Спільність та відмінність розвитку літературних мов сербів і хорватів.
6. Фонологічно обумовлені чергування приголосних у сербській літературній мові у порівнянні з подібними в українській.
7. Морфологічно обумовлені чергування звуків у сербській літературній у порівнянні з подібними в українській.
8. Характеристика появи, розвитку, співвідношення та функціонування двох азбук у сербській мові.
9. Основні результати розвитку праслов'янської системи відмінювання іменників у сучасній сербській літературній мові.
10. Іменник як частина мови. Семантичні групи іменників.
11. І відміна іменників – поділ на групи, чергування звуків у відмінкових формах, розширення/усічення основи, паралельність відмінкових закінчень.
12. II відміна іменників – чергування звуків у відмінкових формах, паралельність закінчень, особливості відмінювання.

13. Прикметник як частина мови, поділ на групи, особливості відмінювання. Творення ступенів порівняння прикметників.
14. Дієслово як частина мови. Специфічні категорії дієслова. Поділ за значенням.
15. Основи дієслова – роль у творенні простих і складних дієслівних форм.
16. Особливість прислівника як частини мови. Походження та творення ступенів порівняння.
17. Лексема як основна одиниця лексикології. Склад та походження лексики сербської мови.
18. Загальна характеристика розвитку лексикографії сербської мови, сучасні тенденції розвитку.
19. Фонетичний принцип правопису сербської мови, семантично та етимологічно обумовлені відступи від нього.
20. Основні одиниці синтаксису, комунікативні та предикативні речення, граматична структура речення.
21. Загальна характеристика службових частин мови. Особливості функціонування.
22. Типи речень сербської мови за метою висловлювання, за емоційним забарвленням, за кількістю граматичних основ.